

EBIBA: Ελληνική Βιβλιοθηκονομική βάση δεδομένων

Φίλιππος Χ. Τσιμπόγλου, Ελένη Κ. Σακκά, Βασιλική Β. Κουκουνίδου, Πάνος Β. Ράπτης

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου, Λευκωσία Κύπρος
[fhsimp, eleniskk, sylviek, panosrap] @ ucy.ac.cy

Περίληψη

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει στους Βιβλιοθηκονόμους-Επιστήμονες Πληροφόρησης την Ελληνική Βιβλιοθηκονομική Βάση δεδομένων (EBIBA), η οποία έχει αναπτυχθεί με πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου (ΒΠΚ).

Στους στόχους της δημιουργίας της EBIBA είναι η κάλυψη του κενού που υπάρχει στην καταγραφή της ερευνητικής παραγωγής που πραγματοποιείται στην Ελλάδα και στην Κύπρο στα επιστημονικά πεδία της Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας-Επιστήμης της Πληροφόρησης. Στις διαδικασίες δημιουργίας περιλαμβάνονται η σύνταξη πολιτικής ανάπτυξης, ο εντοπισμός, η συλλογή, η οργάνωση, η ψηφιοποίηση, η ανάδειξη και διάθεση με ανοικτή πρόσβαση, ώστε να καταστεί μια ολοκληρωμένη και χρήσιμη βάση δεδομένων, ελεύθερα προσβάσιμη από κάθε ενδιαφερόμενο.

Η μεθοδολογία της παρουσίασης περιλαμβάνει μια ιστορική αναδρομή από την αναγνώριση της ανάγκης και την απόφαση δημιουργίας της μέχρι τα στάδια που ακολουθηθήκαν στην πορεία ανάπτυξης της βάσης, δηλαδή τη μετατροπή της από βιβλιογραφική (παραπεμπτικού τύπου) βάση δεδομένων σε περιβάλλον ABEKT και μορφότυπο UNIMARC, με (απλή) διασύνδεση στο ψηφιακό ή ψηφιοποιημένο πλήρες κείμενο (στάδιο ένα), σε μια ψηφιακή συλλογή και τη μετεγκατάσταση της σε περιβάλλον διαχείρισης ψηφιακών συλλογών της πλατφόρμας DSPACE και μορφότυπο Dublin Core (στάδιο δύο).

Στην ανακοίνωση γίνεται αναφορά για την χρονολογική και γεωγραφική κάλυψη του περιεχομένου, τα είδη των δημοσιευμάτων που καλύπτει και τις πολιτικές που ακολουθούνται για την ευρετηρίαση του περιεχομένου. Για την κατανόηση των μεγεθών και την εκτίμηση του κενού που καλύπτει γίνεται μια περιεκτική σύγκριση όσον αφορά το περιεχόμενο της EBIBA με το σχετικό περιεχόμενο πέντε διεθνών βάσεων δεδομένων: LISA, LISTA, E-LIS, WOS και SCOPUS.

Έμφαση δίνεται στα ευρήματα που εντοπίστηκαν από τη σύγκριση των χαρακτηριστικών των δύο διαφορετικών μορφοτύπων που χρησιμοποιήθηκαν στα δύο στάδια ανάπτυξης της EBIBA, στην ανάδειξη των θετικών και αρνητικών σημείων εκάστου, στα αντίστοιχα θετικά και προβληματικά χαρακτηριστικά των δύο περιβαλλόντων υλοποίησης, καθώς και στις τεχνικές προκλήσεις που κλήθηκε να επιλύσει η ομάδα ανάπτυξης για τη μετάβαση από το UNIMARC στο DC. Τα

ευρήματα αυτά μπορούν να φανούν χρήσιμα και να αποτρέψουν προβλήματα σε μελλοντικές μετατροπές και μετεγκαταστάσεις ανάλογων βάσεων δεδομένων και συλλογών. Περαιτέρω έρευνα μπορεί να ακολουθήσει με την ομαδοποίηση και την τυπολογία των αναμενόμενων προβλημάτων σε ανάλογες μετεγκαταστάσεις βάσεων δεδομένων.

Τέλος, γίνεται μια σύντομη αναφορά στο ψηφιακό αποθετήριο της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου ΛΗΚΥΘΟΣ (Λημματολόγιο Ηλεκτρονικών Κυπριακών Θεματικά Οργανωμένων Συλλογών), στο οποίο φιλοξενείται η EBIBA, το ψηφιοποιημένο υλικό της ΒΠΚ καθώς και Κυπριακή ερευνητική παραγωγή, ως συμβολή της ΒΠΚ α) στην διατήρηση και την προώθηση της πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς της Κύπρου και β) στην Ανοικτή Πρόσβαση στην πληροφόρηση και την έρευνα.

Λέξεις κλειδιά: Ελληνική Βιβλιοθηκονομική Βάση, Αρχαιονομία, Βιβλιοθηκονομία και Επιστήμη της Πληροφόρησης, Ψηφιοποίηση, Βιβλιογραφικές βάσεις, Ψηφιακές Συλλογές

EBIBA: the Hellenic database on librarianship and information science

Filippos C. Tsimpoglou, Eleni K. Sakka, Vasiliki V. Koukounidou, Panos V. Raptis

Abstract

The purpose of this paper is to present EBIBA, the Hellenic database on Library and Information Science, the development of which is an initiative of the Library of the University of Cyprus. Among the aims of the EBIBA's creation is the covering of the existing gap in the recording of the research publications that are produced in Greece and Cyprus related to the scientific fields of Archives, Library and Information Science. The objectives of EBIBA include the definition of a development policy, the identification, recording, organization, digitization, emergence and dissemination of related publications openly accessible to all interested users.

The methodology of the presentation includes a historical review starting from the recognition of the need and the decision of the creation to the stages that followed, that is the evolution from a bibliographic (reference type) database based on a Library Information System environment (ABEKT) and the UNIMARC format, with a (simple) link to the digital or digitized full text of the stage one, to the operation as a digital collection and the migration to a digital collection management environment of DSPACE platform and Dublin Core format of the stage two.

The time and geographical coverage of the content are presented, as well as the types of the publications that are included and the indexing policy that is followed. For the best understanding of the volumes and the gap covered by EBIBA a quantitative

comparison of its content is presented with the relevant content of five international databases LISA, LISTA, E-LIS, WOS και SCOPUS.

An emphasis is given to the findings that came out from the comparison of the two formats used at the two development stages of EBIBA, the pros and cons of each format, the positive and problematic issues concerning the usage of the two implementation environments, as well as the technical challenges that the working team had to confront as they emerged because of the migration from UNIMARC to DC. These findings could be proven useful lessons learned for preventing problems from future similar migrations. Further research could follow on this issue, for example the grouping and the typology of expected problems from such migrations.

Finally a short reference is made to LEKYTHOS, the open access digital repository of the Library of University of Cyprus, in which EBIBA is hosted among other digital collections of the Library, as well as the research and cultural digital content of Cyprus.

Keywords: Hellenic Database on Librarianship and Information Science, Archives Library and Information Science, Digitization, Bibliographic Databases, Digital Collections

I. Εισαγωγή

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου (ΒΠΚ) έχει αναπτύξει και διαθέτει την EBIBA (Ελληνική Βιβλιοθηκονομική Βάση), τη Βιβλιογραφική Βάση Δεδομένων για την Αρχειονομία, Βιβλιοθηκονομία και την Επιστήμη της Πληροφόρησης. Σκοπός της δημιουργίας της είναι η παρουσία μιας ολοκληρωμένης και αξιόχρηστης βάσης δεδομένων, η οποία θα είναι ελεύθερα προσβάσιμη προς κάθε ενδιαφερόμενο. Η βάση απευθύνεται σε επαγγελματίες, φοιτητές και ερευνητές του κλάδου, Βιβλιοθηκονομίας/Αρχειονομίας. Περιλαμβάνει τα πλήρη κείμενα των ετήσιων Πανελληνίων Συνεδρίων των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΠΣΑΒ) που, τα άρθρα του περιοδικού «Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση» που εκδίδεται από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης, σχετικά συνέδρια, ημερίδες, άρθρα έντυπων και ηλεκτρονικών εκδόσεων. Από άποψη γεωγραφικής προέλευσης περιλαμβάνει υλικό που έχει δημοσιευτεί στην Ελλάδα και την Κύπρο ή διεθνώς από επαγγελματίες και επιστήμονες των δύο χωρών, καθώς και υλικό που αφορά τις δύο χώρες. Η χρονική περίοδος που καλύπτει ξεκινά από την δεκαετία του 60 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Η βάση περιλαμβάνει υλικό που έχει δημοσιευτεί κυρίως στην Ελληνική και την Αγγλική γλώσσα.

II. Ιστορική αναδρομή

Το 2005 ο Διευθυντής της ΒΠΚ, αναγνώρισε την απουσία μιας συστηματικής καταγραφής των δημοσιεύσεων που παράγονται από τον κλάδο της Επιστήμης της Πληροφόρησης στην Ελλάδα και την Κύπρο. Έχοντας ήδη έναν πρώτο πυρήνα αυτών

των δημοσιεύσεων από την προσωπική του συλλογή των πρακτικών των μέχρι τότε ΠΣΑΒ, αποφάσισε να αναλάβει η ΒΠΚ την καταρχήν δημιουργία μιας βιβλιογραφικής βάσης δεδομένων, στην οποία θα συγκεντρώνονταν τα μεταδεδομένα (βιβλιογραφικές εγγραφές) των δημοσιεύσεων των ΠΣΑΒ. Το λογισμικό που αρχικά επιλέγηκε ήταν το ABEKT 5.5 του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ¹), που αφενός για πολλά χρόνια απέδειξε την ικανότητα του για φιλοξενία βιβλιογραφικών βάσεων δεδομένων και αφετέρου ήταν ήδη εγκατεστημένο στη Βιβλιοθήκη και φιλοξενούσε και άλλες βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων με σύνδεση-παραπομπή στο ψηφιοποιημένο τεκμήριο (ΚΕΕ κ.α.). Το έργο της EBIBA ξεκίνησε με τη καταχώρηση των πρακτικών των ετήσιων Πανελλήνιων Συνεδρίων Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΠΣΑΒ). Τα συνέδρια διοργανώνονται αδιάλειπτα από το 1992, κάθε χρόνο από διαφορετική βιβλιοθήκη (ή βιβλιοθήκες) σε διαφορετική πόλη και επικεντρώνονται στα κύρια ενδιαφέροντα των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, κοινά προβλήματα και προτάσεις επίλυσης τους, συνεργασίες, διαλειτουργικότητα, τεχνικές εφαρμογές στις βιβλιοθήκες, παρουσίαση άριστων πρακτικών κλπ. Για τα περισσότερα συνέδρια τα πρακτικά εκδίδονταν σε έντυπη μορφή, ενώ μερικά υπήρχαν και σε ηλεκτρονική μορφή στο διαδίκτυο, διάσπαρτα στους ιστότοπους των εκάστοτε διοργανωτριών βιβλιοθηκών και με ανομοιογενή τρόπο.

Ακολούθως, το έργο προχώρησε με την καταλογογράφηση του περιοδικού «*Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση*» που εκδίδεται από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης² από το 1984 μέχρι σήμερα. Αρχικά εκδιδόταν σε τριμηνιαία βάση και αργότερα σε διμηνιαία. Σήμερα το περιοδικό εκδίδεται ετησίως και ορισμένες φορές με καθυστερήσεις. Το υλικό του περιοδικού είναι ποικίλο. Διαθέτει επιστημονικά άρθρα, ειδήσεις της εποχής που εκδόθηκε το συγκεκριμένο τεύχος, αποσπάσματα από περιλήψεις άρθρων ξένων περιοδικών, επιστολές βιβλιοθηκονόμων, παρουσιάσεις βιβλιοθηκών, ανακοινώσεις εκδηλώσεων, διαφημίσεις και άλλα θέματα που απασχολούν τους βιβλιοθηκονόμους από το 1984 μέχρι και σήμερα.

Σε επόμενη φάση ξεκίνησε η αναζήτηση σε ιστοσελίδες βιβλιοθηκών και άλλων οργανισμών της Ελλάδας και της Κύπρου για τον εντοπισμό σχετικού υλικού, την ευρετηρίαση του και ένταξή του στην EBIBA. Με αυτό τον τρόπο επιτεύχθηκε ο εμπλουτισμός της Βάσης με συνέδρια, ημερίδες, άρθρα περιοδικών και εφημερίδων, μελέτες, αποσπάσματα βιβλίων, το Περιοδικό Συνεργασία (έκδοση της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών³), το Περιοδικό Acta Diurna (έκδοση της Βιβλιοθήκης του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου), παρουσιάσεις, σεμινάρια κ.α. Υπάρχουν επίσης άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά που αναφέρονται ειδικά στην Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου.

¹ <http://abekt.ekt.gr/> πρόσβαση 6/10/2013

² <http://www.eebep.gr/> πρόσβαση 6/10/2013

³ <http://www.goethe.de/ins/gr/lp/prj/syn/elindex.htm> πρόσβαση 4/10/2013

III. Αριθμητικά δεδομένα που αφορούν το μέγεθος και τον τύπο της πηγής

Ο συνολικός αριθμός των εγγραφών στην EBIBA (Οκτώβριος 2013) ανέρχεται στις 2420. Συγκεκριμένα, το υλικό που υπάρχει στη συλλογή της βάσης είναι 13 αποσπάσματα από μονογραφίες, 21 διδακτορικές διατριβές (PhD), 15 τεχνικές μελέτες και εκθέσεις, 1564 παρουσιάσεις και ομιλίες σε συνέδρια, ημερίδες και σεμινάρια και 807 άρθρα από περιοδικά και εφημερίδες. Οι 1791 εγγραφές της βάσης περιλαμβάνουν πλήρες κείμενο σε μορφή αναζητήσιμου PDF, οι 642 περιλαμβάνουν παρουσιάσεις σε διαφάνειες (powerpoint) και οι 168 αποκλειστικά διαθέτουν με μόνον κείμενα περιλήψεων.

IV. Από το ABEKT στο DSPACE

Οι λόγοι που οδήγησαν στην μεταφορά της EBIBA από το περιβάλλον ABEKT στο περιβάλλον DSPACE αφορούν το σύνολο των ψηφιακών συλλογών της Βιβλιοθήκης. Οι πρώτες συλλογές (EBIBA, KEE κ.α.) αναπτύχθηκαν σε περιβάλλον ABEKT, ενώ μεταγενέστερα έργα της ΒΠΚ (ΣΙΜΑΕ, «Αρχείο Βρετανού Στρατιωτικού 1955 - 1959» κ.α.) (Ανδρέου, Τσιμπόγλου, Κουκουνίδου, 2009) εγκαταστάθηκαν σε περιβάλλον Greenstone⁴, σε μια προσπάθεια ευρύτερης αξιοποίησης των ψηφιακών τεκμηρίων και κυρίως της δυνατότητας απευθείας αναζήτησης στο ψηφιοποιημένο κείμενο μέσα από τη διεπαφή του λογισμικού διαχείρισης των συλλογών. Αυτή τη δυνατότητα δεν την διέθετε το ABEKT, ούτε και τα υπόλοιπα διαδεδομένα λογισμικά προγράμματα διαχείρισης βιβλιοθηκών, αλλά προσφερόταν από τα νεοεμφανιζόμενα (τότε) προγράμματα διαχείρισης ψηφιακών συλλογών. Αποτέλεσμα αυτής της τεχνολογικής εξέλιξης ήταν το ψηφιακό/ψηφιοποιημένο υλικό της βιβλιοθήκης να είναι διασκορπισμένο σε δύο προγράμματα λογισμικού το ABEKT 5.5 και το Greenstone, χωρίς δυνατότητα ενιαίας αναζήτησης των επιμέρους συλλογών. Η ενδεικνυόμενη λύση ήταν η μεταφορά όλων των συλλογών σε ένα λογισμικό, το οποίο θα μπορούσε να παραμετροποιηθεί σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε συλλογής.

Το 2011, η Βιβλιοθήκη ανέλαβε την διερεύνηση για την επιλογή κατάλληλου λογισμικού. Αποτέλεσμα της έρευνας ήταν η επιλογή του λογισμικού DSPACE⁵, το οποίο ανήκει στην κατηγορία του ελεύθερου λογισμικού/λογισμικού ανοικτού κώδικα (ΕΛ/ΛΑΚ) και η ανάπτυξή του συντονίζεται από το πανεπιστήμιο MIT⁶. Το DSPACE είναι κατάλληλο για τη δημιουργία ψηφιακών αποθετηρίων και ως ένα

⁴ <http://www.greenstone.org/>

⁵ Το 2011 το λογισμικό Dspace (<http://www.dspace.org/>) χρησιμοποιείτο από πέραν των 900 ιδρυμάτων ενώ το αμέσως επόμενο από γύρω στα 400 ιδρύματα

⁶ Massachusetts Institute of Technology (MIT) <http://www.mit.edu/> πρόσβαση 3/10/2013

βαθμό προσαρμόσιμο στις ανάγκες του εκάστοτε οργανισμού. Το DSPACE επιτρέπει την εύκολη και ανοιχτή πρόσβαση σε όλους τους τύπους ψηφιακού περιεχομένου, συμπεριλαμβανομένων κειμένου, εικόνων, κινούμενων εικόνων, αρχείων MPEG. Οργανώνει τις συλλογές με ιεραρχική δομή σε ενότητες και υποενότητες και παρέχει τη δυνατότητα αναζήτησης είτε στη συγκεκριμένη συλλογή (ενότητα) είτε στο σύνολο των συλλογών της εγκατάστασης. Παράλληλα διαθέτει εργαλεία, απλής «πλοήγησης» (browsing) με σειρά κατάταξης π.χ. σύμφωνα με την ημερομηνία δημοσίευσης, τον συγγραφέα, τον τίτλο, τις λέξεις κλειδιά και εργαλεία σύνθετης αναζήτησης με περισσότερες απαιτήσεις και κριτήρια επιλογής.

A. Καταλογογράφηση στο ABEKT 5.5

Κατά την εισαγωγή των εγγραφών στο λογισμικό ABEKT 5.5, η καταλογογράφηση έγινε σε επίπεδο τίτλου του συνεδρίου ή του περιοδικού και ακολούθως σε επίπεδο παρουσιάσεων ή άρθρων.

Το πεδίο 225 του UNIMARC χρησιμοποιήθηκε για να καθορίσει την προέλευση του κάθε υλικού π.χ. ΠΣΑΒ, Έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων, τον τόμο και το τεύχος. Η σύνδεση του κυρίως τίτλου με το άρθρο ή την παρουσίαση γινόταν στο πεδίο 461 ή 463 αντίστοιχα (ανάλογα από το είδος του υλικού). Στο πεδίο 856 τοποθετήθηκε σύνδεσμος, ο οποίος παρέπεμπε στο πλήρες κείμενο. Η ταξινόμηση κάθε τεκμηρίου έγινε σύμφωνα με το JITA του ELIS στο πεδίο 686. Η ταξινόμηση της κάθε εγγραφής έγινε σύμφωνα με το ταξινομικό σύστημα JITA του ELIS⁷. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου προχώρησε στη μετάφραση του ταξινομικού συστήματος JITA στα Ελληνικά, έτσι τα θέματα προστέθηκαν τόσο στην ελληνική όσο και στην αγγλική γλώσσα. Οι λέξεις κλειδιά που δόθηκαν από τον συγγραφέα καταχωρήθηκαν ως μη ελεγχόμενοι όροι (uncontrolled terms) στο πεδίο 606. Ο διαχωρισμός του είδους του υλικού έγινε στο πεδίο 200 \$b, τοποθετώντας μέσα σε αγκύλες την κατηγορία που ανήκει το άρθρο ή την ομιλία. Οι κατηγορίες που χρησιμοποιήθηκαν είναι:

- [Πρακτικά συνεδρίου] (σε αυτό περιλαμβάνονται και τα πρακτικά ημερίδων, κλπ)
- [Άρθρο περιοδικού] (επιστημονικά άρθρα)
- [Δημοσίευση περιοδικού] (όλα τα άλλα δημοσιεύματα από τα περιοδικά που αποδελτιώνονται)
- [Κεφάλαιο βιβλίου]
- [Σεμινάριο]
- [Διατριβή]
- [Μελέτη]
- [Έκθεση]

⁷ E-prints in Information & Library Science <http://eprints.rclis.org/>,

<http://eprints.rclis.org/view/subjects/ πρόσβαση 2/10/2013>

B. Μεταφορά ABEKT 5.5 στο DSPACE

Η μεταφορά των μεταδεδομένων από το ABEKT 5.5 στο DSPACE πραγματοποιήθηκε με την χρήση εργαλείου μετατροπής των εγγραφών του UNIMARC στη διάταξη μεταδεδομένων DublinCore. Το εργαλείο δημιουργήθηκε από προσωπικό της Βιβλιοθήκης.

Τα βήματα που ακολουθήθηκαν για την μεταφορά των μεταδεδομένων περιλάμβαναν:

1. Ανάγνωση των δεδομένων σε διάταξη “UNIMARC”
2. Αντιστοίχιση των πεδίων “UNIMARC” σε πεδία της διάταξης “Dublin Core”
3. Εξαγωγή των δεδομένων σε μορφή αρχείου XML
4. Αναγνώριση και ομαδοποίηση των εγγραφών με κριτήριο τον τύπο δημοσιεύματος

Αυτόματη καταβίβαση (download) των συνδεδεμένων ψηφιακών αντικειμένων κάθε εγγραφής, βάσει των καταχωρημένων συνδέσμων στις βιβλιογραφικές εγγραφές. Αναλυτικότερα, στο 1ο, 2ο και 3ο βήμα διαχωρίστηκαν τα δεδομένα σύμφωνα με τα πεδία και υποπεδία των εγγραφών UNIMARC, έγινε η μεταφορά τους σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες αντιστοίχισης που ορίζονται στο κέντρο εμπειρογνωμοσύνης για ψηφιακές υποδομές “UKOLN”⁸, και τις ειδικότερες επιλογές/κανόνες που ορίστηκαν από τη Βιβλιοθήκη. Στο 4ο και 5ο βήμα, αναπτύχθηκαν εργαλεία για το διαχωρισμό του ενιαίου αρχείου με τις βιβλιογραφικές εγγραφές σε επιμέρους αρχεία της μιας εγγραφής το καθένα (όπως απαιτούσε το σύστημα DSPACE) και τη τοποθέτηση τους στην αντίστοιχη υποσυλλογή. Στο διαχωρισμό λήφθηκαν υπόψη οι τυποποιημένες τιμές που υπήρχαν σε συγκεκριμένο υποπεδίο (200 \$b) των εγγραφών σε “UNIMARC”, όπως “Πρακτικά Συνεδρίου”, “Άρθρο”, “Δημοσίευση” κλπ. Επίσης, σύμφωνα με τους συνδέσμους που υπήρχαν μέσα στις εγγραφές (υποπεδίο 856 \$u), έγινε ο αυτόματος εντοπισμός και καταβίβαση (download) του ψηφιακού περιεχομένου στον αντίστοιχο φάκελο κάθε εγγραφής, προκειμένου να εισαχθεί μαζί με τις υπόλοιπες πληροφορίες στο ψηφιακό αποθετήριο “DSPACE”.

Στη συνέχεια έγινε προκαταρκτικός έλεγχος των δεδομένων από οποιοδήποτε πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων σε μορφή ‘XML’, προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες διορθώσεις στα εργαλεία μετατροπής των δεδομένων, προτού αυτά εισαχθούν στο σύστημα ‘DSPACE’. Ακολούθως έγινε αυτόματη καταβίβαση των ψηφιακών τεκμηρίων που συνόδευαν τις εγγραφές, πραγματοποιήθηκε ορθογραφικός έλεγχος των βιβλιογραφικών δεδομένων με χρήση εμπορικών προγραμμάτων που χειρίζονται αρχεία “XML” και τέλος δημιουργήθηκε αναφορά/έκθεση αρχείου με εγγραφές που παρουσίαζαν ελλείψεις στα δεδομένα ή μη έγκυρους υπερσυνδέσμους .

Οι τεχνικές δυσκολίες που προέκυψαν κατά τη μεταφορά των δεδομένων, αφορούσαν κυρίως:

⁸ http://www.ukoln.ac.uk/metadata/interoperability/dc_unimarc.html πρόσβαση 10/10/2013

- την ορθή ομαδοποίηση των εγγραφών βάσει των πληροφοριών που υπήρχαν στις βιβλιογραφικές εγγραφές
- την αδυναμία καταβίβασης των συνοδευτικών αρχείων από μη έγκυρους / ανενεργούς εξωτερικούς υπερσυνδέσμους
- τη διαφορετική προσέγγιση ιεράρχησης εγγραφών μεταξύ περιβάλλοντος προέλευσης και τελικού περιβάλλοντος.

C. Η EBIBA στο DSPACE

Το αποθετήριο ΛΗΚΥΘΟΣ⁹ το οποία φιλοξενεί τις ψηφιακές συλλογές της Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου είναι δομημένο σε θεματικές ενότητες. Για την ένταξη της EBIBA στο περιβάλλον DSPACE δημιουργήθηκε στο πρώτο (υψηλότερο) επίπεδο η θεματική ενότητα «Βιβλιοθηκονομία και Επιστήμη της Πληροφόρησης». Ακολούθως δημιουργήθηκαν υποσυλλογές οι οποίες προσδιορίζονται από τον τύπο των τεκμηρίων. Σύμφωνα με το υφιστάμενο υλικό, η EBIBA αυτή τη στιγμή αποτελείται από τις υποσυλλογές:

- Αποσπάσματα από μονογραφίες
- Διδακτορικές διατριβές (PhD)
- Μελέτες και εκθέσεις
- Παρουσιάσεις και ομιλίες σε συνέδρια, διημερίδες, ημερίδες και σεμινάρια
- Περιοδικά, εφημερίδες

Η αντιστοίχιση των μεταδεδομένων (**Πίνακας 1**) πραγματοποιήθηκε κατόπιν μελέτης των δύο διατάξεων (UNIMARC και Dublin Core). Πεδία μεταδεδομένων που δεν υπήρχαν στο σχήμα του Dublin Core, δημιουργήθηκαν για να καλύψουν όλες τις πληροφορίες των προϋπαρχουσών (στο ABEKT) εγγραφών.

Μετά τη μεταφορά των εγγραφών, πραγματοποιήθηκε ποιοτικός και ποσοτικός έλεγχος, ο οποίος κατέδειξε σημεία που έχρηζαν περαιτέρω επέμβασης. Συγκεκριμένα, σε ορισμένες εγγραφές ο προσδιορισμός της γλώσσας των μεταδεδομένων (καταχωρείτο αυτόματα από το DSPACE (el_GR και en)), δεν ήταν εφικτό να καταχωρηθεί ορθά από το σύστημα. Παράλληλα η ύπαρξη περισσοτέρων του ενός συγγραφέα δημιούργησε πρόβλημα καθώς στην μεταφορά, μόνο ένας καταχωρήθηκε ως contributor.author, ενώ οι υπόλοιποι στο απροσδιόριστο πεδίο contributor.other. Το θέμα αυτό αντιμετωπίστηκε με διόρθωση με το χέρι, με έναν προς έναν έλεγχο των πεδίων contributor.other και καταχώρηση των συγγραφέων στο

⁹ Το περιβάλλον ΛΗΚΥΘΟΣ, αποτελεί τη (νέα) στέγη των ψηφιακών συλλογών καθώς επίσης και το Ιδρυματικό Αποθετήριο της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου. Το Λημματολόγιο Ηλεκτρονικών ΚΥπριακών Θεματικά Οργανωμένων Συλλογών (ΛΗΚΥΘΟΣ) φιλοξενεί ψηφιοποιημένο υλικό που καλύπτει θεματικές ενότητες όπως Αρχαιολογία, Αρχιτεκτονική, Βιβλιοθηκονομία και Επιστήμη της Πληροφόρησης, Ιστορία, Πολιτική και Φιλολογία. Στη ΛΗΚΥΘΟΣ βρίσκεται και η ψηφιακή μορφή μέρους του σπάνιου υλικού και των παλαιότων της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου. Στο πλαίσιο της υποστήριξης της Βιβλιοθήκης για την Ανοικτή Πρόσβαση το υλικό που περιλαμβάνεται στη ΛΗΚΥΘΟΣ συνδέεται μέσω εργαλείων και μηχανισμών harvesting με τη βάση της Europeana και των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την Ανοικτή Πρόσβαση σε επιστημονικές δημοσιεύσεις και δεδομένα OpenAIRE και OpenAIREplus. Απώτερος στόχος της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης είναι η συμβολή στην διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς της Κύπρου. Παράλληλα ως αποθετήριο, φιλοδοξεί να φιλοξενήσει και να αναδείξει την Κυπριακή ερευνητική παραγωγή (εντός και εκτός Πανεπιστημίου Κύπρου).

ορθό πεδίο. Ως ημερομηνία, το σύστημα παρουσίασε αυτόματα την ημερομηνία που έγινε η μεταφορά και όχι της δημοσίευσης, ενώ όλες οι λέξεις κλειδιά τοποθετήθηκαν στο πεδίο subject.JITA. Να σημειωθεί ότι οι λέξεις κλειδιά χωρίζονται σε 2 κατηγορίες: subject.JITA (για τις λέξεις κλειδιά που ακολουθούν την ταξινόμηση του E-LIS) και subject.uncontrolledterm (για τις λέξεις κλειδιά που δίνονται από τους συγγραφείς). Σε άλλες περιπτώσεις οι εξωτερικοί σύνδεσμοι προς τα pdf αρχεία δεν ανταποκρίνονταν, εκεί χρειάστηκε να επαναεισαχθούν στην εγγραφή. Παράλληλα, μερικά τεκμήρια κατά την αναζήτηση τους με βάση την ημερομηνία δημοσίευσης, τον τίτλο, συγγραφέα και λέξεις κλειδιά ενώ εμφανίζονταν να ανήκουν στη σωστή υποσυλλογή, όταν γινόταν αναζήτηση απ' ευθείας στην υποσυλλογή που ανήκαν δεν εντοπίζονταν και δεν εμφανίζονταν. Τέλος, επειδή η έκδοση του DSPACE που χρησιμοποιήθηκε δε διέθετε καθιερωμένους όρους, το έργο του βιβλιοθηκονόμου στη δημιουργία νέας εγγραφής ή διόρθωσης υφιστάμενης εγγραφής καθίστατο δυσκολότερο. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος των καθιερωμένων όρων, δημιουργήθηκε εξωτερικά ένα αρχείο excel στο οποίο εισήχθησαν όλοι οι συγγραφείς και οι λέξεις κλειδιά που υπάρχουν ήδη στη βάση δεδομένων. Το αρχείο αυτό χρησιμοποιείται στη δημιουργία κάθε νέας εγγραφής για να εντοπιστεί κατάλληλος καθιερωμένος όρος. Αυτή η διαδικασία απαιτεί αρκετό χρόνο από τον βιβλιοθηκονόμο για την αναζήτηση του καθιερωμένου όρου αλλά και την ανανέωση του αρχείου excel με τους νέους καθιερωμένους όρους. Αναμένεται να λυθεί με την αναβάθμιση σε νέα μεταγενέστερη έκδοση που περιλαμβάνει μηχανισμό διαχείρισης καθιερωμένων όρων.

Πίνακας 1. Αντιστοίχιση πεδίων της EBIBA από Unimarc σε DC

ΑΒΕΚΤ		DSPACE
010	ISBN	dc.identifier.ISBN
	ISSN	dc.identifier.ISSN
100	Χρονολογία	dc.date.issued
101	Γλώσσα βιβλιογραφικής μονάδας	dc.language.text
102	Χώρα δημοσίευσης	dc.coverage.spatial
200 a	Τίτλος	dc.title
b	Γενικός προσδιορισμός υλικού	dc.type
d	Παράλληλος τίτλος	dc.title.alternative
f	Συγγραφέας	dc.contributor.author
210 a	Τόπος δημοσίευσης	dc.coverage.spatial
c	Εκδότης	dc.publisher
d	χρονολογία	dc.date.issued
215 a	Σελίδες	dc.format.extent
d	Διαστάσεις	dc.format.extent
225	Σειρά	dc.source
v	Αριθμός συνεδρίου	dc.source
320	Σημείωση βιβλιογραφίας/ευρετηρίων	dc.description
330	Περίληψη	dc.description.Abstract
461, 463	Διασυνδέσεις αναγραφών	dc.source
v	Τόμος, τεύχος Περιοδικού	dc.source
510	Παράλληλος τίτλος	dc.title.alternative
545	Θεματική ενότητα	dc.relation.ispartof
606	Λέξεις κλειδιά	dc.subject.uncontrolledterm
606	Λέξεις κλειδιά JITA	dc.subject.JITA
686	Ταξινομικός αριθμός JITA	dc.identifier.JITA
700	Συγγραφέας	dc.contributor.author
710, 712	Διοργανωτής	dc.contributor.conferenceorganizer
a		
d	Αριθμός συνεδρίου	dc.source
e	Τόπος συνάντησης	dc.coverage.spatial
f	Χρονολογία συνάντησης	dc.date.issued
856	Ηλεκτρονική διεύθυνση	Εισαγωγή τεκμηρίου
z	Πληροφορίες ηλεκτρονικής διεύθυνσης	dc.description.

D. JITA Classification System of Library and Information Science

Η επιλογή χρήσης του JITA προέκυψε λόγω των όμοιων χαρακτηριστικών της EBIBA και του E-LIS, το οποίο και ανέπτυξε το JITA. Η EBIBA αναφέρεται στον

κλάδο της Βιβλιοθηκονομίας και την Επιστήμη της Πληροφόρησης. Το JITA είναι ένα σύστημα ταξινόμησης που χρησιμοποιείται από το Διεθνές Βιβλιοθηκονομικό Αποθετήριο E-LIS για να καλύψει τις εξειδικευμένες ανάγκες ταξινόμησης υλικού που αναφέρεται στις ίδιες επιστήμες. Το JITA υποδιαιρεί την ταξινόμηση της Επιστήμης της Βιβλιοθηκονομίας σε ευρείες κατηγορίες χωρίς να αναφέρεται σε λεπτομέρειες.

Η Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου αποφάσισε να ακολουθήσει το συγκεκριμένο ταξινομικό σύστημα στην EBIBA για δύο βασικούς λόγους:

- Η EBIBA όπως και το E-LIS είναι καθαρά βιβλιοθηκονομικές βάσεις οι οποίες εξυπηρετούνται πλήρως από το σύστημα ταξινόμησης JITA.
- Η EBIBA έχει συνεργαστεί με το E-LIS, τροφοδοτώντας το διεθνές αποθετήριο με ένα σημαντικό αριθμό ψηφιακών τεκμηρίων και μεταδεδομένων από εισηγήσεις των ΠΣΑΒ.

V. Σύγκριση EBIBA με E-LIS, LISA, LISTA, WEB OF SCIENCE και SCOPUS

Το ερώτημα που εγείρεται είναι αν και γιατί χρειάζεται μια εθνική βιβλιοθηκονομική βάση δεδομένων, όπως η EBIBA, εφόσον υπάρχουν διεθνώς συναφείς βάσεις που ενδέχεται να περιλαμβάνουν το υλικό που συγκεντρώνει η εθνική βάση δεδομένων. Από έναν προκαταρκτικό έλεγχο, διαφάνηκε η απουσία σχετικής βάσης και κατ' επέκταση που περιλαμβάνει το σύνολο της σχετικής παραγωγής δημοσιεύσεων, υποσύνολα αυτής της παραγωγής ευρίσκονται σε διάσπαρτα σημεία, ιστοτόπους, βάσεις δεδομένων, όπου ο ερευνητής αναγκαζόταν να αναζητήσει για να εντοπίσει σχετικό υλικό με σημαντικές επικαλύψεις και απώλειες ταυτόχρονα. Η σύγκριση της EBIBA με τις υπάρχουσες πηγές πληροφόρησης πραγματοποιήθηκε με την ακόλουθη μεθοδολογία, η οποία περιλαμβάνει:

- i. Τον εντοπισμό των πλέον σχετικών με το αντικείμενο της EBIBA βάσεων δεδομένων. Εντοπίστηκαν συνολικά πέντε βάσεις δεδομένων, εκ των οποίων δύο ομοιοθεματικές εμπορικές (LISA, LISTA), δύο πολυθεματικές εμπορικές (WOS, SCOPUS) και ένα διεθνές, ομοιοθεματικό αποθετήριο αυτοαρχιειοθέτησης και ανοικτής πρόσβασης (E-LIS).
- ii. Την πραγματοποίηση σε κάθε βάση αναζήτησης για τον εντοπισμό εγγραφών που ενδεχομένως θα ανταποκρίνονταν στα κριτήρια ένταξης της EBIBA. Συνολικά δημιουργήθηκαν τρεις στρατηγικές αναζήτησης: μία για τις ομοθεματικές LISA, LISTA, μία δεύτερη για τις πολυθεματικές WOS, SCOPUS και μια τρίτη για το αποθετήριο.
- iii. Την καταγραφή των αριθμητικών ευρημάτων της αναζήτησης αναλυτικά για κάθε μία από τις πέντε βάσεις δεδομένων (πρώτος αδρομερής, ποσοτικός έλεγχος).
- iv. Τον έλεγχο όλων των εγγραφών, μίας προ μία, που εντοπίστηκαν σε κάθε βάση σε επίπεδο τίτλου ή/και περίληψης α) για την συνάφεια και

- καταλληλότητα ένταξης στην EBIBA και β) για τον πιθανό εντοπισμό της αντίστοιχης εγγραφής στην EBIBA (έλεγχος επικάλυψης ή συμπλήρωσης).
- v. Την καταγραφή των τελικών ποσοτικών δεδομένων πραγματικής ή δυνητικής επικάλυψης.
 - vi. Την εξαγωγή ποσοτικών και ποιοτικών συμπερασμάτων

A. E-LIS (e-prints in library & information science)

Το E-LIS είναι διεθνές αποθετήριο για τη Βιβλιοθηκονομία και την Επιστήμη της Πληροφόρησης. Δημιουργήθηκε το 2003 και μέσα σε μερικά χρόνια καθιερώθηκε ως το μεγαλύτερο διεθνές σχετικό με τον συγκεκριμένο κλάδο αποθετήριο, η εισαγωγή των τεκμηρίων γίνεται από τον ίδιο το συγγραφέα. Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να συνεργαστούν στην ανάπτυξη του σημαντικού αυτού έργου, με την υποβολή των έργων τους στο E-LIS, δημιουργώντας μια συλλογή από ελεύθερα προσβάσιμο και εύχρηστο υλικό, μέσα σε ένα διεθνές συμβατό σύστημα ΟΑΙ. Υπάρχουν εθελοντές από πολλές χώρες οι οποίοι στηρίζουν το έργο του E-LIS και της ανοικτής πρόσβασης. Διαθέτει 15.349 εγγραφές (Οκτώβριος 2013), 43 από την Κύπρο και 476 από την Ελλάδα. Δίνεται δυνατότητα αναζήτησης βάσει συγγραφέα, θέματος, χώρας, χρόνο και συνέδριο. Δημιούργησε και ακολουθεί το σύστημα ταξινόμησης (JITA). Η EBIBA περιλαμβάνει όλες τις εγγραφές του E-LIS που κατηγοριοποιούνται με βάση τη χώρα σε Ελλάδα και Κύπρο. Για την ακρίβεια ένα σημαντικό μέρος των εγγραφών του ELIS που προέρχεται από την Ελλάδα και την Κύπρο έχει τροφοδοτηθεί από την EBIBA, άρα δεν πρόκειται για επικάλυψη αλλά για προώθηση των εγγραφών.

B. LISA (Library and Information Science Abstracts)

Η LISA είναι διεθνής εμπορική Βιβλιογραφική βάση δεδομένων που καλύπτει την Βιβλιοθηκονομία και την Επιστήμη της Πληροφόρησης. Έχει δημιουργηθεί από την Proquest και είναι συνδρομητική. Διαθέτει περιλήψεις σε περισσότερα από 440 περιοδικά από περισσότερες από 68 χώρες και σε από 20 τουλάχιστον διαφορετικές γλώσσες. Η χρονική περίοδος που καλύπτει είναι από το 1969 μέχρι σήμερα. Αναζητώντας με τον όρο «Cyprus» εμφανίζει 79 αποτελέσματα (42 Peer reviewed) ενώ με τον όρο «Greece» εμφανίζει 936 αποτελέσματα (697 Peer reviewed, 3 Book Review).

Ο όρος [(Greek or Greece) AND (libraries OR library OR librarian)] εμφανίζει 988 αποτελέσματα από τα οποία μόνον τα 205 είναι σχετικά και μπορούν να καταχωρηθούν στην EBIBA. Αυτή τη στιγμή (Οκτώβρης 2013) η εισαγωγή των σχετικών τεκμηρίων από τη LISA είναι σε εξέλιξη (53 από τα 205 είναι ήδη καταχωρημένα στην EBIBA).

Ο όρος [Cyprus AND (libraries OR library OR librarian) NOT review] μας δίνει 57εγγραφές από τις οποίες μόνον οι 14 αφορούν την EBIBA και οι οποίες είναι ήδη καταχωρημένες στη συλλογή. Με τον όρο Cyprus στο πεδίο Country of publications εμφανίζει 1 αποτέλεσμα το οποίο δεν αφορά την EBIBA. Η γλώσσα των εγγραφών είναι κυρίως η Αγγλική.

C. LISTA (Library, Information Science & Technology Abstracts)

Η LISTA είναι συνδρομητική βάση δεδομένων της EBSCO. Ευρετηριάζει πάνω από 560 core journals, περίπου 50 priority journals και 125 selective journals, βιβλία, ερευνητικές εκθέσεις και πρακτικά. Περιλαμβάνει θέματα όπως η βιβλιοθηκονομία, ταξινόμηση, καταλογογράφηση, βιβλιομετρία, online ανάκτηση πληροφοριών, διαχείριση πληροφοριών κλπ. Η χρονική περίοδος που καλύπτει είναι από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 μέχρι σήμερα. Αναζητώντας με τον όρο «Cyprus» εμφανίζει 138 αποτελέσματα από τα οποία τα 48 παραπέμπουν στο πλήρες κείμενο. Ο όρος «Greece» εμφανίζει 1705 αποτελέσματα από τα οποία τα 689 παραπέμπουν στο πλήρες κείμενο. Με τον όρο [Cyprus AND (libraries OR library OR librarian) NOT review] ανακτώνται 27 αποτελέσματα, από τα οποία τα 13 συμφωνούν με την πολιτική της EBIBA και υπάρχουν στη βάση. Ο όρος [(Greek or Greece) AND (libraries OR library OR librarian) NOT review] εμφανίζει 478 αποτελέσματα. Τα 177 εξ αυτών συμφωνούν με την πολιτική της EBIBA από τα οποία τα 29 υπάρχουν στην EBIBA.

Η παλαιότερη χρονολογία εγγραφής που αναφέρεται στην Ελλάδα είναι το 1966 ενώ για την Κύπρο το 1972. Η γλώσσα είναι κυρίως η Αγγλική.

D. Web of Science (WOS)

Το WOS της Thomson Reuters (Citation Index - Institute for Scientific Information) αποτελεί συλλογή βάσεων δεδομένων βιβλιογραφικών αναφορών οι οποίες αντλούνται από 12.000 περίπου επιστημονικά περιοδικά και πέραν των 150,000 πρακτικών συνεδρίων¹⁰ (Οκτώβριο 2013).

Η αναζήτηση με τον όρο «Greek library», εντοπίζει 202 αποτελέσματα, ενώ με τον όρο «Cyprus library» τα αποτελέσματα είναι 11. Εμφανίζονται 288 εγγραφές με τον όρο [(Greek or Greece) AND (libraries OR library OR librarian) NOT review] από τις οποίες οι 119 μπορούν να συμπεριληφθούν στην EBIBA. Οι 10 εγγραφές υπάρχουν στη συλλογή μας. Ο όρος [Cyprus AND (libraries OR library OR librarian) NOT review] εμφανίζονται 11 αποτελέσματα από τα οποία το 1 είναι συναφές με την EBIBA και περιλαμβάνεται ήδη.

E. Scopus

Η Scopus παρέχει πρόσβαση στη βιβλιογραφική βάση δεδομένων του Elsevier, με ταυτόχρονη αναζήτηση σε περισσότερους από 20.000 τίτλους επιστημονικών περιοδικών¹¹ (Οκτώβριο 2013). Αναζητώντας με τον όρο «Greek library», τα αποτελέσματα είναι 285 ενώ με τον όρο «Cyprus library» τα αποτελέσματα είναι 12. Ο όρος [Cyprus AND (libraries OR library OR librarian)] δίνει 13 εγγραφές από τις οποίες οι 6 συναφείς με EBIBA και οι οποίες είναι ήδη στη συλλογή.

¹⁰ <http://thomsonreuters.com/web-of-science/> πρόσβαση 6/10/2013

¹¹ <http://www.elsevier.com/online-tools/scopus> πρόσβαση 6/10/2013

Τέλος, 359 εγγραφές δίνει ο όρος [(Greek or Greece) AND (libraries OR library OR librarian) NOT review], εκ των οποίων 274 μπορούν να συμπεριληφθούν στην EBIBA (πεδίο article title, abstract, keywords) ενώ 30 εγγραφές εξ αυτών ήδη συμπεριλαμβάνονται.

Πίνακας 2. Σύγκριση βάσεων EBIBA με E-LIS, LISA, LISTA, WEB OF SCIENCE και SCOPUS

βάση δεδομένων	EBIB A	E-LIS	LISA	LIST A	WEB OF SCIENCE	SCOPUS	Σύνολα
παραγωγός	ΒΠΚ	Εθελοντές	Proquest	EBSCO	Thomson Reuters	Elsevier	
Σύνολα	2420	15343					1242
Κύπρος		43	14	13	1	6	77
Ελλάδα		476	177	119	119	274	1165

Συμπερασματικά, οι παραπάνω διεθνείς βάσεις καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του κλάδου της Βιβλιοθηκονομίας και την Επιστήμη της Πληροφόρησης. Ένα μεγάλο ποσοστό του υλικού που περιλαμβάνει η EBIBA είναι μοναδικό, δεν υπάρχει σε καμία από αυτές τις βάσεις. Ακόμη και εάν δεν υπάρχουν επικαλύψεις στις πέντε βάσεις δεδομένων, όλες μαζί συναθροίζουν 1242 εγγραφές, δηλαδή το 51% της EBIBA. Επιπλέον με στόχο την πληρότητα της EBIBA, η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου εξακολουθεί να προσθέσει τις εγγραφές των εν λόγω βάσεων που δεν διατίθενται στην EBIBA.

I. Πνευματικά Δικαιώματα

Οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί στα πνευματικά δικαιώματα είναι τα εργαλεία που προσφέρονται από τις βιβλιοθήκες προκειμένου να συνεχίσουν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, υποστηρίζοντας την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και την οικονομική ανάπτυξη σε όλα τα μέρη του κόσμου (Α. Φράγκου και Στρακαντούνα Β., 2011). Η ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και τις εξαιρέσεις / περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων δεν είναι εύκολη υπόθεση, ιδίως υπό το φως των τρεχουσών τεχνολογικών εξελίξεων και τη μετατόπιση των κοινωνικών και οικονομικών των προσδοκιών, σε σχέση με τους χρήστες και τους συγγραφείς [Okediji, 2006]. Οι εξαιρέσεις και περιορισμοί στο δικαίωμα ιδιοκτησίας σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τις βιβλιοθήκες στην ελληνική νομοθεσία που προβλέπεται στα άρθρα 18 έως 28γ του ν. 2121/1993 όπως αυτές ισχύουν μετά την ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών οδηγιών (άρθ. 5 παρ. 5. οδηγίας 2001 / 29), η Διεθνής Σύμβαση της Βέρνης (άρθ. 9 παρ. 2.), η συμφωνία TRIPS (άρθ. 13) και η συνθήκη της ΠΟΔΙ (WCT art. 10). Παράλληλα στην κυπριακή έννομη τάξη, και συγκεκριμένα στο άρθρο 7 (2) (i) του περί του Δικαιώματος Πνευματικής Ιδιοκτησίας Νόμο 59 του 1976 αναφέρεται ότι το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν περιλαμβάνει το δικαίωμα ελέγχου «οιασδήποτε χρήσεως, παρουσιάσεως ενός έργου γινομένης από δημόσιες

βιβλιοθήκες, μη εμπορικά κέντρα συλλογής και αρχείων και διατηρήσεως στοιχείων και επιστημονικά ιδρύματα, εκπαιδευτικά ιδρύματα ή μουσεία όπως ήθελον καθορισθεί, εφ' όσον η χρήση αυτή γίνεται για το δημόσιον συμφέρον, δεν αντλείται δε καμία πρόσοδος από αυτήν και δεν εισπράττεται κανένα τέλος εισόδου για την τυχόν προς το κοινό μετάδοση του έργου που χρησιμοποιείται με τον τρόπο αυτό...»

Οι περιορισμοί που αναφέρονται σε βιβλιοθήκες και γενικά για την έρευνα και την εκπαίδευση αφορούν ειδικές δράσεις της αναπαραγωγής που πραγματοποιούνται από βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα μουσεία ή τα αρχεία στη διάθεση του κοινού, οι οποίες δεν αποσκοπούν σε κανένα οικονομικό ή εμπορικό όφελος.

Η EBIBA αναπτύχθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου για να γνωστοποιήσει, να διαφυλάξει και να διευκολύνει την αναζήτηση στην επιστημονική έρευνα των αρχείων, βιβλιοθηκών και επιστήμη της Πληροφόρησης. Διατίθεται στους χρήστες χωρίς οποιαδήποτε χρέωση. Τα ονόματα που κατέχουν τα πνευματικά δικαιώματα πάντα αναφέρονται. Παρόλα αυτά, σε περίπτωση που κάποιος συγγραφέας διαφωνεί με την παροχή της εργασίας του στην EBIBA, η Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου είναι πρόθυμη να το σεβαστεί και να μη συμπεριλάβει το έργο του στη βάση.

II. Μελλοντικά σχέδια

Οι εγγραφές της EBIBA ενδέχεται να καταχωρηθούν στο ηλεκτρονικό αποθετήριο ELIS, ώστε να αυξηθούν οι εγγραφές της Ελλάδας και Κύπρου. Ο εμπλουτισμός της βάσης θα εξακολουθήσει να γίνεται με τα Πανελλήνια Συνέδρια Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και άλλο βιβλιοθηκονομικό υλικό, καθώς η αναζήτηση για ανεύρεση νέου υλικού συνεχίζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η αναμενόμενη πληρότητα της καταγραφής θα επιτρέψει την άντληση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων, όπως στατιστικά ετήσιων δημοσιεύσεων, έλεγχος επαλήθευσης του νόμου Lotka (Lotka's law¹²), στατιστικά χρήσης και θεματικών ενδιαφερόντων, προσαρμογή για την αξιοποίηση άλλων εργαλείων τύπου γλωσσολογίας (computational linguistics), εξόρυξης δεδομένων (data mining) για την εξαγωγή ποιοτικών στατιστικών συμπερασμάτων κλπ.

III. Συμπέρασμα

Η EBIBA θα μπορεί να θεωρηθεί ως η εθνική βιβλιοθηκονομική βάση δεδομένων για την βιβλιοθηκονομία στην Ελλάδα και την Κύπρο. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου αναγνωρίζοντας την έλλειψη μιας βάσης δεδομένων για τη Βιβλιοθηκονομία και την Επιστήμη της Πληροφόρησης και θέλοντας να διαφυλάξει το υλικό που υπάρχει διασκορπισμένο σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή σχετικά με τον συγκεκριμένο κλάδο προχώρησε στη δημιουργία της Ελληνικής Βιβλιοθηκονομικής

¹² <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20157/abstract> πρόσβαση 10/10/2013

ΒΑσης. Επιδίωξη της ΒΠΚ είναι η βάση αυτή να αποτελέσει σημείο αναφοράς και επιπλέον να συνεισφέρει στην περαιτέρω ανάπτυξη της έρευνας των εμπλεκομένων στην κοινωνία των Αρχειονόμων, Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης, φοιτητές και ερευνητές.

Βιβλιογραφία

Ανδρέου, Ανδρέας Κ. 1972-; Τσιμπόγλου, Φίλιππος Χ.; Κουκουνίδου, Βασιλική (Σύλβια) Β., 2009 «Δημιουργία Ιστορικής Ψηφιακής Βάσης για την Περίοδο 1955-1960: πρακτικές, Προβλήματα, Προκλήσεις» Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Πατρών (2009) <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/10797/10762>

Ανδρέου Α.Κ. & Ζέρβας Μ. Δημιουργία ψηφιακής βιβλιοθήκης των αρχείων του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών (ΚΕΕ) από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: επεκτείνοντας τα όρια (2003) <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/10797/11987>

Egghe, Leo (2005). "Relations between the continuous and the discrete Lotka power function". *Journal of the American Society for Information Science and Technology* **56** (7): 664–668. doi:[10.1002/asi.20157](https://doi.org/10.1002/asi.20157)

Tsimpoglou, Filippos Ch., Koukounidou, Vasiliki V., Sakka, Eleni, K. 2011. "Developing a national database on Librarianship and Information Science. The case of E-VIVA, the Hellenic fulltext database", Proceedings of the International Conference on Integrated Information, Kos, Greece (2011)

Διαθέσιμο : http://history.icininfo.net/2011/FileStore/procs_INFO_2011.pdf

Fragkou A. and Strakantouna V., "Libraries and the role of copyright exceptions and limitations in the contemporary academic environment", Proceedings of the 4th International Seminar on Information Law, Corfu, Ionian University (2011)
Διαθέσιμο: <http://conferences.ionio.gr/icil2011/speakers> Πρόσβαση: 10/10/2013

Okediji, R. L. The international copyright System: limitations, exceptions and public interest. (2006), Διαθέσιμο: http://www.unctad.org/en/docs/iteipc200610_en.pdf, Πρόσβαση: 10/10/2013

Ο περί δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας νόμος : ενοποίηση στην ελληνική / Κυπριακή Δημοκρατία ; Υπηρεσία Αναθεώρησης και Ενοποίησης της Κυπριακής Νομοθεσίας, Κύπρος.

<http://eprints.rclis.org/> Πρόσβαση: 9/10/2013

<http://search.proquest.com/lisa?accountid=17200> Πρόσβαση: 9/10/2013

http://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/trtdocs_wo001.html#P140_25350

Πρόσβαση: 10/10/2013

http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=209252#LinkTarget_110 Πρόσβαση:

10/10/2013

<http://www.dspace.org/introducing#> Πρόσβαση: 10/10/2013

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20157/abstract>, Πρόσβαση 10/10/2013

<http://www.elsevier.com/online-tools/scopus> πρόσβαση 6/10/2013

<http://thomsonreuters.com/web-of-science/> πρόσβαση 6/10/2013

http://www.ukoln.ac.uk/metadata/interoperability/dc_unimarc.html πρόσβαση

10/10/2013

<http://eprints.rclis.org/>, <http://eprints.rclis.org/view/subjects/> πρόσβαση 2/10/2013

<http://www.mit.edu/> πρόσβαση 3/10/2013

<http://www.goethe.de/ins/gr/lp/prj/syn/elindex.htm> πρόσβαση 4/10/2013

<http://www.eebep.gr/> πρόσβαση 6/10/2013

<http://abekt.ekt.gr/> πρόσβαση 6/10/2013